

Theses medicae de abusu medicamentorum mercurialium ... / [Johann Zacharias Thilemann].

Contributors

Thilemann, Johann Zacharias.
Université de Strasbourg.

Publication/Creation

Argentorati : Literis Danielis Maagii, [1715]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/awrrz9e5>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

f. f.

THESES MEDICÆ,
DE
ABUSU ME-
DICAMENTO-
RUM MERCURIA-
LIUM,

Quas

Præside Archiatro Summo,
Auctoritate & Consensu Gratiofæ
Facultatis Medicæ,

In Alma Argentinesium Universitate,

PRO LICENTIA

*Summos in arte Medica honores & Privilegia
Doctoralia rite capeffendi.*

SOLENNI Eruditorum Examini submittit.

JOH. ZACH. THILEMANNUS,

Hasso Darmstattinus.

ad diem 19. Junii Anno M DCC XV.

Horis locoque solitis.

ARGENTORATI, Literis DANIELIS MAAGII.

V I R O

*Nobilissimo, Excellentissimo
Experientissimoque*

DN. MARTINO
TACKIO,

Reipublicæ WORMATIENSIS

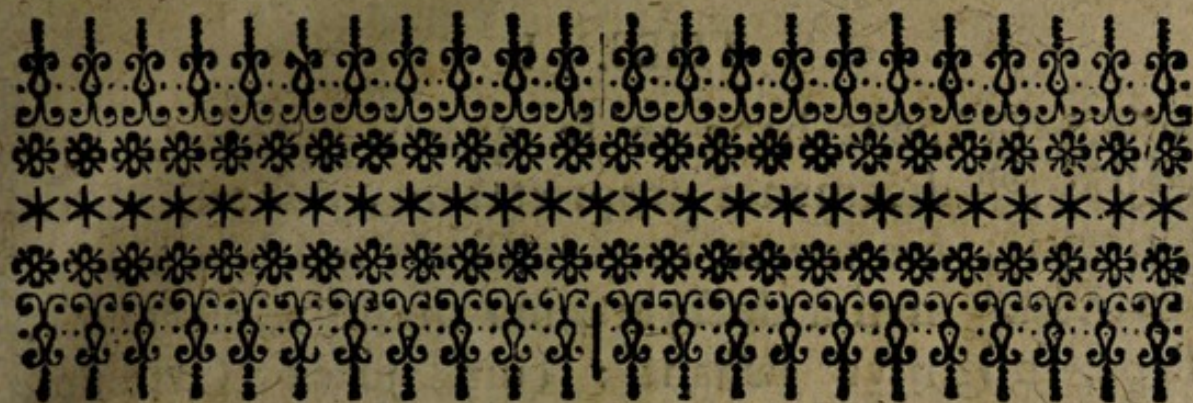
Physico Seniori meritissimo, diversorum PRIN-
CIPUM ac COMITUM ARCHIA-
TRO felicissimo,

*Patrono Fautori ac Cognato
suo honoratissimo*

Theses hæc Inaugurales

sacras esse cupit

AUTHOR.

B. L.

Uo promissis meis
starem, præcedentis scilicet
Dissertationis, me usui Me-
dicamentorum Mercuria-
lium subjuncturum esse

quasdam Theses de abusu Medicamen-
torum Mercurialium, paucis his Thesi-
bus, quantum vires & angustia pagina-
rum permisere, id præstare volui, quo
hac ratione heroicis his Medicamentis
cautius mercari discamus. Quapropter
DEum supplici prece veneror ut conati-
bus meis gratia sua adesse, eosque ad sui
nominis gloriam, proximique salutem
dirigere velit.

THES. I.

Abent hanc in se quævis generosa medicamenta proprietatem, etsi efficacissime juvent in gravissimis morbis, nisi tamen à docta & cauta manu adhibeantur, sæpe insigniter lædant : cum juxta Ovidium. *Nil profit quod non ledere possit.* Id quod etiam de Medicamentis Mercurialibus verissimum est, utpote quæ cum noxa exhibita fuisse, plurima exempla hinc inde annotata, abunde docent. De noxa itaque Qualium medicamentorum quædam proferemus, ut circa adhibitionem eorum caute mercari discamus, non cum in finem ac si illa explodere vellemus, cum revera Herculeorum morborum sint Herculeæ medicamenta. Sed ut hisce scopulis monstratis illos in praxi caute declinare & sanitatis naufragium vitare studeamus. Æque enim necessarium mihi videtur nocumenta scire remediorum & cautelas, quam proficuos ipsorum effectus, cum Medicina sit scientia juvantium & lædentium.

THES. II.

Et primo præmitto illam cautelam quam *Gabr. Clauderus C. N. C. dec. 2. anno 5. obs. 177. p. 358* producit. Medicum si aliis remediis finem suum assequi potest melius & tutius à Qualibus abstinere. Deinde ut certus sit omnino de legitima præparatione. Nisi enim accuratissime tales præparationes fiant, satis est usum Mercurialium relinquere, sunt enim

enim

enim fere semper dubii effectus medicamenta, unde æque damnum ac auxilium accrescere potest, idque quandoque cum famæ cauterio. Producit laudatus Clauderus Magni viri testimonium, & Chymiatræ seculi nostri primicerii, qui arcanæ ac genuinæ Mercurium præcipitandi ac figendi methodo avide inhianti hæc candide regerebat: Gloriarî possum me inter vivos Chymicos esse seniore (erat octogenarius) siquidem plusquam annos 50. sedulus consumsi in chymicis laboribus, & hæc primatis cujusdam sumptibus, & numerosa consumpta pecunia, multa utilia obtinui, frustra itidem tentavi multa. In specie aliquot mille thaleros impendi, in enucleando polymorpho isto Mercurio, acquisivi nonnulla, sed impensis neutiquam respondentia. Licet versipellem ejus genium optime cognoverim. Proinde ea qua decet animi ingenuitate monitum te velim, ut caveas tibi diversas ob causas ab infido & variabili isto vertumno. Hoc testimonium ab artifice profectum in arte sua versatissimo etiam apud nos locum habere debet.

THES. III.

Effectus Mercurialium sæpius anceps est, ita ut de determinato effectû certi esse non possimus an laudabilem vel sinistrum sit editurus. Hinc adminimum semper circumspectus sit Mercurialium usus, contingit enim in scorbuticis, hypochondriacis, & aliis, ubi ☩do ☉næ acres particulæ prædominium obtinent ut hic vertumnus Mercurius, sub laudabili veste latens veneni naturam induat & gra-

vissimas in corpore turbas excitet, vix illis absimiles, quæ à Mercurio sublimato corrosivo proficiuntur. Convenientissimum hinc est, corpus antea bene præparare, humores acres contemperare, Mercurialia in minori dosi primitus exhibere, ipsisque corrigentia quædam addere.

THES. IV.

Nocet præcipue Mercurius cerebro, nervis & nervosis partibus, adeo ut nervorum tonum maxime debilitet; hinc tremores inducuntur, hinc membra paralytica redduntur, hinc dentes vacillant. Experiuntur id suo damno Orifabri qui à vaporibus ☿ij tremoribus sunt obnoxii. Ita Hoffmannus Comment. in Poter. quendam ex usu ☿æ ☿ij anti lypothimia & brachii contractura correptum refert. Notavit Guillem Arragosius in epistola quadam apud Zvving. *fasc. diss. medicar. pag. mihi 303.* si improvide macilentis, debilibus & languidis Mercurialia adhibeantur, quod his nervos & alias omnes partes nervosas ac solidas resolvant & propriam substantiam colliquant. Addit, ita paucos videas unguento illo Mercuriali inunctos, quos nervorum contractio, patalyfis, tremor, continuus dolor & diri cruciatus & brevi tempore mors non subsequatur. Offenditur enim in macilentis corporibus tota substantia nervosa ac demum ipsa ossa ad medullam usque.

THES. V.

Existimat Primerosius lib. 4. de erroribus vulgi in medicina cap. 29. Mercurium sanguinem coagulare,

lare; forsan suam sententiam hausit à frigiditate quam Mercurius ad tactum habet, cum tamen potius sanguinem & serum viscidum resolvat. Refellit Primerosii sententiam Christ. Frid. Garmannus C. N. C. *dec. 1. anno 1. obs. 148. pag. 323.* ubi præter autoritates aliorum scriptorum experimentum adducit in cane factum, dum semiunciam Mercurii vivi venæ crurali canis intrusit, accurate ligata vena nihil tamen mali inde canis sensit. Ex vivo tamen argento carpi applicato mortem secutam notat Olaus Borrichius *Act. Hafn. vol. 5. obs. 52. pag. 141.* ubi vir Jllust. ex febre ardentissima maligna decumbens, specelerioris sanationis passus est agyrtam suas artes expromere, hic mirificus Roscius replet duos pulvinos argento vivo corrente, pulsibus utriusque carpi alligat, addito promisso, fore ut brevi calor ille febrilis extingueretur. Et vera præfagiit, nam extinctus calor p. n. nativum etiam totius corporis calorem ante exactas 24. horas extinxit. Aliud exemplum eidem Borrichio spectatum; Mercator arthridite & genuum debilitate cruciatus, in ptyalismo spem sanitatis reponit. Haurit aliquot doses ꝯij vitæ, unde ano & cato violentissime purgatus & ad sputandum impulsus, omnibus viribus exuitur totus rigens & quavis glacie frigidior. Vocatus deprehendit manus ægri quasi congelatas, pulsum nullum, asthma difficile, solam rationem constantem, qui & eadem nocte vivere desiit.

THES. VI.

Mercurialia plane non sunt exhibenda iis ubi
virium

virium debilitas jam adest, tales enim hic Hercules facile prosterneret, in scorbuticis, cachecticis, & illis ubi antiquum viscerum robur deficit, ibi vitalem sanguinis balsamum jam antea debilem suffuratur. Videmus quantæ molestiæ devorandæ qui salivationem Mercurialem sustinent, etiam opere rite & bene procedente, nihilominus viribus frangantur, doloribus continuis & vigiliis enerventur, corpore emacientur ut quandoq; cutis vix ossibus hæreat, ut anxie terminum salivationis anhelent, ut ille quandoque longius ac par est protrahatur, ut finita tandem hac quasi tortura plane debilitati & enervati, nonnisi diuturno tempore analepticiis & nervinis vires perditas recipiant, postea quidvis potius quam denuo hanc torturam subituri. Ita Mulier in hac civitate à nutrice male feriata lue ☿ea infecta, cum malum hoc latens (quippe talis suspicio morbi in honestam matronam non cadebat) altiores radices diuturnitate temporis egisset, & aliud remedium quam Evatio non superesset, hac in mitiori gradu & cum maxima cautela adhibita, sub finem salivationis viribus fatiscentibus moriebatur.

THES. VII.

Ad noxia medicamenta certo respectu referri etiam possunt, illæ Panacæ & medicamenta catholica, Thraſonicis elogiis quandoque exornata, quæ Panacæ tanquam omnium morborum averuncæ tantum non in cœlum extolluntur, cum tamen sæpe in tartarum detrudant. Horum enim Panacæistarum pulveres mercuriales illegitime sunt præ-

præparat, vel ad minimum non decenter fixati, adde quod plerumque compositionem & præparationem talismodi remediorum summe celent, sibi solis tanquam, arcanum, summo ipsorum labore divinitus concessum nullo pretio redimendum reservent. Præterquam enim quod omnino securum & tutum non sit, dare medicamenta incognita, de quorum ingredientibus & compositione nobis non constat, qua ratione enim Medicus Dogmaticus methodice morbis & causæ morbificæ remedia opponere queat, non video, cum ex cognito morbo & cognita causa morbifica, positis indicationibus curativis medicamentorum apparatus sit depromendus, quod non nisi ex cognitis & Medico perspectis remediis fieri ex arte potest. Manent enim talia dubii imo quandoque sinistri effectus medicamenta, ut in tanta materiæ Medicæ benignioris ac tutioris farragine, ad ejusmodi incognita, dubia imo quandoque noxia confugere non necesse habeamus. Damna inde emergentia, hinc inde annotata prostant. Joh. Georg. Greifselius *C. N. C. dec. I. ann. 3. observ. 48. pag. 79.* exemplum de se ipso profert, qui pulverem catholicum tanquam Panaceam ipsi ab alio Medico inculcatum ægro exhibuit. Qui succedentibus gravissimis symptomatibus, tandem vix ex orci faucibus ægrum eripere potuit. Ubi accedens Medicum laudatorem hujus Medicinæ hoc responsi ab eo tulit: Periculum facit expertum Medicum. Quod tamen responsum in Medicum conscientiosum vix cadit, sed potius in Medicinæ spurium, experimenta per mortes facere non verentem. Hoc enim

Medicus semper observet. Ita cures ut non nóceas.
Videatur Rosin. Lentilius *C. N. C. dec. 3. ann. 5. app.
pag. 105.*

THES. VIII.

Si in aliquo remediorum genere certe in medicamentorum ꝑ alium præparatione, Medico ea adhibituro certo constare debet de legitima præparatione. Pro exemplo sufficiat solum nobis ꝑ us dulcis, ubi hic exempla coacervare angustia paginarum non permittit, videri hic meretur Rosin. Lentibus *C. N. C. dec. 3. ann. 5. app. pag. 96.* qui de eo ita loquitur. Quoties de ꝑ io dulci amicissimo mihi & penitus familiari remedio cogito, toties horrore profundor totus. Laudatissimum enim in se remedium, sine quo propemodum Medicus esse nollem, tantas mihi tragoedias excitavit, quantas vel mente concipere quis haud facile possit, sic ut hunc Draconem mitigatum omnino simus immitissimum experti &c. Tanti est legitima medicamenti præparatio, ita ut quandoque ægroti salus, & Medici fama à seduli vel incuriosi Pharmacopœi manu & labore dependeat.

THES. IX.

In Colico dolore & ileo, utut sæpe sit proficuum ꝑ ij usus, in illo tamen casu manifestissime nocet, si oriatur ex descensu unius intestini in alterius cavitatem, si nimirum superior pars intestini descendat in inferiorem tunc exhibitus Mercurius manifeste illum descensum sua ponderositate augebit
ma-

malumque exasperabit, ut & in hoc casu anceps sit auxilium. Ita Joh Franc. *C. N. C. dec. 2. ann. 5. obs. 238. pag. 461.* Mercurii vivi in colica ab hernia lethalem usum adducit, ubi propinatis ℥iiij. vel V. ℥ij vivi, Mercurius ob gravitatem quidem deorsum tendebat, aſt prolapſum inteſtinum non modo non retraxit, potius id, ceu in loculum incurrens, magis protrudebat effectu miſerrimo, & tandem accedente gangræna & animi defectionibus lethali. Et J. L. Hannemann *C. N. C. dec. 2. ann. 8. observ. 158. pag. 347.* exemplum habet in contumaciſſima alvi obſtructione, propinatum fuiſſe ℥um ad ℥xj. cum ℥iiij. o*leo* amygdal. d. ſed ſine effectu ægra xvj. horis elapſis extincta, è cadavere modo Mercurius effluxit & aperto thorace ℥ij portio in pulmonibus reperta.

THES. X.

In arthritide, cum partibus nervoſis & tendinosis inimicus ſit ſæpe infauſte exhibitus eſt Mercurius. Exemplum refert Jo. Dolæus *C. N. C. dec. 2. ann. obs. 40. pag. 120.* ubi in milite arthritide vaga laborante, ſalivatione inſtituta accedente gangræna omnium oris partium miſere obiit: ubi Luc. Schroeck in Scholio in arthridite imprimis vaga turgeſcentibus humoribus, nec corpore prius ſatis diſpoſito plenam eſſe periculi docet. In arthriticis paroxyſmis noxium potius, quam utilem judicat, Franc. d. l. Boë Sylv. *Pr. Med. app. Tr. 8. §. 171. & ſeqq.* De Podagra minus feliciter inunctione Mercuriali curata exemplum proferat Jo. Georg. Laibius *C. N. C. dec. 2. ann. 2. obs. 157. pag. 362.* ubi adhibito unguento ex o*leo* laurino & ℥o vivo,

totum abdomen ad genua usque intensissima inflammatione corripiebatur, cum rubris lituris hinc inde ad alias partes tendentibus, flavis, lividisque pustulis circa scrotum partesque adatas, qui vix convenientibus adhibitis morti eripiebatur.

THES. XI.

Particulis suis mobilibus intima quævis penetrat, & sic partibus nervosis & reliquis adhærendo varias molestias introducit. Rarum est quod refert Joh. Paterson Hain *C. N. C. dec. 1. ann. 6. obs. 176. pag. 238.* argentum vivum in obstructione pertinacissima ad 3xx. assumptum per sex dies in corpore detentum, demum absque noxa prodiisse. Georg. Heintk aliud exemplum habet *C. N. C. dec. 2. ann. 4. obs. 98. pag. 191.* Mercurium ad 3x. assumptum per 14. dies in corpore latuisse, muliere sana, quæ his exactis in gynecæo surgens, totam hausti ꝑij copiam exclusit, cum risu adstantium, nescientium quid in pavimento se manifestaret. Ex mamma dextra Mercurium stilasse sensim & satis magna copia, per laminam plumbeam ꝑo oblitam olim imbibitum, qui vicinas partes suo splendore inumbravit, imo ex scapulis integra cute exsudavit, recenset Th. Bartholinus *C. 1. Hist. 7. pag. 18.* Hydrargirum admoto vulneri emplastro adhærentem notavit Jo. Rhodius *cent. 3. obs. 87. p. 197.* Sic aurifabri & qui crebro ꝑum tractant aut ejus fumum per os & alias vias attrahunt maximo damno experiuntur morbos nervos infestantes. Cardanus de subtilitate habet, aurifabrum Romæ, summos capitis dolores passum obiisse
in

in cujus aperti capitis cerebro plus quam ℥j. ꝥij reperta fuerit, ex vapore ejus hausto ibique congelato. Item in foeminæ calvaria quæ fucis ex Mercurio quotidie usa, & per biennium enormi capitis dolore fatigata fuerat in osse calvariæ ℥ij. ꝥij inventas fuisse. Sicuti si in loco clauso exponatur aureum vas & Mercurius supposito Δ e evolare permittatur, totus mercurius qui in auras evanuisse putabatur, simulata fuga in aurei vasis amplexibus hære invenietur experientia Kircheri de arte magnetica, sic non minus in evaporationibus, qui ab artificibus peraguntur, attrahitur in nares Mercurius. Unde idem concludit, cum Mercurius non raro in craniis in sepulchris inveniatur, esse grania talium artificum, dum enim circa Mercurium multum sunt occupati, non exiguam vaporis partem per nares excipiunt, qui in frigidis cerebri cellulis denuo congelascit, ut etiam post mortem tanquam in vasculis perennet: conferatur Nic. Guilielm. Becker C. N. C. dec. I. ann. 3. obs. 81. p. 96.

THES. XII.

Cingulum Mercuriale externe incaute adhibitum maximas sæpe turbas excitavit, qua de re potissimum videri possunt, Raimundus Mindererus Threnodia Medica cap. 19. ubi prolixè castigat empyricos, scabiosis audacter hoc applicantes, quod tetrum illud Mercurii vivi virus in corpus gestantis ejaculentur & Philipp. Hochstetterus *decad* 3. *cas*. 7. damna illorum recenset, qui cingulo isto temere ad scabiem sunt usi. Ptyalismum fere lethalem à

cingulo Mercuriali annotavit Paulus Jalon *C. N. C. dec. 2. ann. 6. obs. 107. pag. 204.* Lethale hoc cingulum nominat *Thom. Barthol. cent. 3. hist. 79. pag. 156.* si imbecilliores vel morbo vel ætate & cacochymici eo cingantur, unde sedulo cavendum censet, ne neglectis præmittendis, impura corpora & enervia inungantur. Ubi de hujus cinguli usu ulterius agit & exemplum rustici cujusdam profert, qui hoc cingulo diverso successu usus, unde sanitatem quidem obtinerunt, quosdam vero cacochymicos exitio eripere non potuit. *Dan. Cruiger. C. N. C. dec. 2. ann. 4. obs. 16. pag. 45.* refert gemellos dimidium annum natos, subito extinctos, qui mane unguento ex butyro & ꝑij vivi zij. confecto, in inguine dorso & capite semel saltim fuerunt inuncti, atque eodem die alter circa noctem, alter vero subsequente mane è vita excefferunt, ambo convulsionibus epilepticis prius misere excarnificati.

THES. XIII.

Externe mercurialia applicata gravissimas sæpe turbas excitant: notat *Joh. Christ. Mentzelius C. N. C. dec. 3. ann. 5. obs. 204. pag. 463.* in impetigine applicata ▽a mercuriali ex calceviva & ꝑio unto linteis madefactis ambabus manibus & post duas horas reiterata, circa meridiem supervenisse lypothimias continuas, anxietatem præcordiorum, acutissimos ventriculi dolores, cum conatu vomendi, intestinaorum tormina intollerabilia, cum tenesmo & copiosissima sanguinis dejectione, ut omnes morituram crederent superveniebat salivæ continuus ex ore effluxus, cum
lin-

lingua humida undique ulceribus latis oblita , gingivæ sanguinem cum dolore fundebant , quæ adhibitis cordialibus alexipharmacis , emollientibus anodynis ægre è cymba Charontis erepta fuit. Petrus Borellus *cent. 2. obs. 92. pag. 187.* habet exemplum de quodam , qui dum scabiei pruritu molestatus , infusione sublimati corpus lavit , unde intra paucas horas vesicæ per totum corpus excitatæ & paulo post syncope & mors proxima fuerit , theriaca confectio-
ne Alkermes & aliis cardiacis curato.

THES. XIV.

Externe adhibitus Mercurius joci impaciens sæpe fallaciam struit : ex faucibus , ▽a mercuriali in consulte tactis cœcitatem notavit Olaus Borrich. *Act. Hafn. vol. 1. obs. 76. pag. 147.* in muliere ubi imperitus tyro , non expurgato corpore ▽a mercuriali fauces quotidie illevit , & hinc ulcera ad male fidam cicatricem perduxit , verum stagnans in glandulis faucium impurus humor , via præclusa infelici metastasi in utrumque ægræ oculum sese violentius effudit , ut malum in funestam cœcitatem degeneraret , nec generosis cederet remediis , subjungit hoc monitum , tanti est methodum in medendo vel ignorare vel negligere.

THES. XV.

Quæ hic de noxis mercurialium in paucis The-
sibus tradidimus non eo collimant , ac si mercuria-
lium usum plane explodere vellemus , sed ut exin-
de pateat , inter periculi plenas & acerbis ac tædio-
sas curationes , quæ in foro medico deprehenduntur ,
pri-

primarium locum obtinere ꝑum, ut omnino peritum
circumspectum & cautum Medicum requirat, imo
omni vera circumspectione adhibita, vix aliter quam
periculofum remedium appellare possumus. Et ta-
men videmus, quod dolendum, Mercurium in ma-
nus sceleratorum, temerariorum & impostorum in-
cidisse, qui tales curationes mercuriales non in Lue-
venerea tantum, sed in aliis morbis gravissimis te-
merario ausu imperiti adhibent, in ægrorum si non
pernitium, quod tamen sæpe contigit, manifestum
tamen damnum. Est enim Mercurius equo indo-
mito similis si in imperitas manus incidit.

THES. XVI.

Remedium contra noxas mercurialium cense-
tur ☉um idque vel in ore dententum, vel medica-
mentis mercurialibus folia ☉i admixta vid. E. F.
Schelhas *C. N. C. dec. 2. ann. 3. obs. 159. pag. 306.* ☿um
diaphoret, cujus peculiare effectus contra noxas ꝑij
trinis exemplis probat Joh. Georg. Volckamer *C. N.
C. dec. 2. ann. 2. obs. 190. pag. 421.* Contra tremores
membrorum à ☿io ortos commendat radicem foe-
niculi, helenii & bardanæ Hermannus in *Cyno-
sura pag. 32. decoctum rad. pimpin saxifragiæ lau-
dat Olaus Borrichius Act. Hafn. vol 2,
obs. 79. pag. 196.*

F I N I S.